

SAHLGRENKA AKADEMIN
INSTITUTIONEN FÖR
NEUROVETENSKAP OCH FYSIOLOGI
ENHETEN FÖR AUDIOLOGI

STIGMATISERING VID HÖRAPPARATANVÄNDNING – HAR DET FÖRÄNDRATS?

EN BESKRIVANDE LITTERATURSTUDIE

Författare:

Aida Abdolalian

Examensarbete:	Självständigt vetenskapligt arbete i Audiologi, 15 hp
Program och kurs:	Audionomprogrammet/AUD620
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2017
Handledare:	Milijana Malmberg & Maria Hoff
Examinator:	Kim Kähäri
Rapport nr:	2017-009

Sammanfattning

Examensarbete:	Självständigt vetenskapligt arbete i Audiologi, 15 hp
Program och kurs:	Audionomprogrammet/ AUD620
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2017
Handledare:	Milijana Malmberg & Maria Hoff
Examinator:	Kim Kähäri
Rapport nr:	2017-009
Nyckelord:	Hörapparatanvändare, stigma, hörapparat, stigmatisering, skam, hörselnedsättning

Bakgrund: Tillgången att höra är särskilt viktig vid funktionella situationer, i vår självbild, våra relationer och det sociala livet. 360 miljoner av världens befolkning har hörselnedsättning varav över en miljon svenskar upplever hörselnedsättning. Stigmatisering gentemot hörapparatanvändare kan uppstå till följd av allmänhetens negativa stereotyper, fördomsfulla attityder och diskriminerande beteenden. Stigma kan hota en individs sociala aktivitet och delaktighet vilket kan leda till försämrad livskvalité.

Syfte: Syftet med denna studie var att med hjälp av en litteraturundersökning, kartlägga den forskning som finns kring upplevt stigma hos hörapparatanvändare och undersöka eventuella förändringar av stigmatisering över tid.

Metod: En beskrivande litteraturstudie med systematiskt anförande utfördes för detta ändamål. Data söktes fram i vetenskapliga databaser PubMed och Scopus via specifika nyckelord, med hjälp av den booleska operatörn >>AND<< och fastställda inklusions- och exklusionskriterier. Sammanställning av 13 originalartiklar och deras årtal utgör grunden för litteraturstudiens resultat.

Resultat: Resultatet visade inte någon förändring av stigmatisering gentemot hörapparatanvändare. En starkare tendens av upplevt stigma gentemot hörapparatanvändare sågs hos yngre vuxna. Stigmatisering av hörapparatanvändare visade sig vara associerat till bland annat åldrande, glömska, obegåvning och inkompetens.

**SAHLGRENSKA ACADEMY
INSTITUTE OF NEUROSCIENCE AND
PHYSIOLOGY
DEPARTMENT OF AUDIOLOGI**

STIGMA OF HEARING AID USE – HAS IT CHANGED?

A DESCRIPTIVE LITERATURE STUDY

Author:

Aida Abdolalian

Thesis:	Scientific thesis, 15 hp
Program and course:	Programme in Audiology, AUD620
Level:	First Cycle
Semester/year:	St 2017
Supervisor:	Milijana Malmberg & Maria Hoff
Examiner:	Kim Kähäri
Report no:	2017-009

Abstract

Thesis: Scientific thesis, 15 hp
Program and course: Programme in Audiology, AUD620
Level: First Cycle
Semester/year: St 2017
Supervisor: Milijana Malmberg & Maria Hoff
Examiner: Kim Kähäri
Report No: 2017-009
Keyword: Hearing aid users, stigma, hearing aid, stigmatization, shame, hearing loss

Abstract: The ability to hear is important for self-image, function, social life, and personal domestic relationships. 360 million people worldwide have a hearing loss, and over one million Swedes have a subjective hearing loss. Stigma against hearing aid users may threaten an individual's social participation, which may lead to a poor quality of life. The stigma arises from negative stereotypes, prejudiced attitudes and discriminatory behaviors.

Purpose: The purpose of this study is to review the literature regarding stigma in hearing aid users and to investigate if there is any change in stigma against hearing aid users over time.

Method: The method used for this purpose was a descriptive literature study with a systematic presentation. Data was identified from two scientific databases; PubMed and Scopus, by specific keywords, the boolean operators >>AND<< and conducted inclusions and exclusion criterias. The results of this literature study are based on a compilation of 13 originalarticles and the article publication year.

Result: The results showed no change of stigma against hearing aid users over time. There was a stronger tendency of perceived stigma against hearing aid users seen in younger adults. Stigma of hearing aid users was found to be associated with ageism, stupidity and incompetence.

Förord

*Jag vill rikta ett varmt tack till mina handledare Milijana Malmberg och Maria Hoff
för deras engagemang, all hjälp och vägledning under arbetets gång.*

*Ytterligare ett stort tack till min familj och framförallt till Mandana Parsi
för all stöttning under min utbildning.*

Uppsatsen har genomförts självständigt.

Förkortningar

dBHL – Decibels Hearing Level

HRF – Hörselskadades riksförbund

ITC – In the canal

ITE – In the ear

WHO – World Health Organization (Världshälsoorganisationen)

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	1
1.1 Inledning	1
1.2 Att leva med hörselnedsättning	2
1.3 Stigmatisering.....	3
1.3.1 Socialt stigma.....	3
1.3.2 Självstigma.....	3
1.4 Identitet.....	4
2. Problemformulering	4
3. Syfte	5
3.1 Specifik frågeställning	5
4. Material och metod	5
4.1 Urval och datainsamling	5
4.2 Sökord	5
4.3 Databassökning	6
4.4 Inklusions-och exklusionskriterier	7
4.4.1 Inklusionskriterier.....	7
4.4.2 Exklusionskriterier.....	7
4.5 Kvalitetsgranskning.....	8
4.6 Dataanalys	8
4.7 Etiska överväganden.....	9
5. Resultat	9
5.1 Kan man se en förändring av stigmatisering relaterat till hörapparat användare?	17
5.1.1 Artiklar före 2000-talet.....	17
5.1.2 Artiklar efter 2000-talet.....	18
5.1.3 Sammanfattning av resultat	20
6. Diskussion	22
6.1 Metoddiskussion.....	22
6.2 Resultatdiskussion.....	24
6.3 Betydelse för audionomer.....	27
6.3.1 Framtida forskning	27
7. Konklusion	28
8. Referenslista	29
Bilagor	
BILAGA 1 Granskningsmall för kvalitetsgranskning av kvantitativa studier	
BILAGA 2 Granskningsmall för kvalitetsgranskning av kvalitativa studier	

1. Bakgrund

1.1 Inledning

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO, 2017) har över 5 % av världens befolkning hörselnedsättning varav 328 miljoner är vuxna och 32 miljoner barn. Siffran omfattar personer med ett tonmedelvärde (0,5-4 k HZ) större än 40 dBHL i det bästa örat hos vuxna samt större än 30 dBHL i det bästa örat hos barn. En hörselnedsättning kan exempelvis orsakas av genetiska faktorer, ålder, miljö, komplikationer vid födsel, infektioner av olika slag, bullerexponering eller bruk av specifika läkemedel och brukar graderas som lätt, måttlig eller grav. Ungefär en tredjedel av världens befolkning över 65 år har idag en hörselnedsättning (WHO, 2017).

I Sverige finns det över en miljon personer som upplever hörselnedsättning, motsvarande 13,8 % av den vuxna populationen (HRF, 2011). Hörselnedsättning ses som ett tilltagande folkhälsoproblem eftersom hörseln är en viktig faktor vid i stort sett alla livssituationer (WHO, 2017).

Vid hörselnedsättning kan ljud misstolkas och identifiering av ljud försvåras. Tillgången att höra är nödvändig vid flera olika praktiska syften i vår vardag. Bland annat för att lokalisera vart ljud kommer ifrån, för att kunna föra fram sin talan och uttrycka sina behov, hålla en dialog och kommunicera. Tillgången att höra är därför av särskild betydelse i våra relationer, vår självbild och hur vi handskas med olika situationer rent funktionellt (Andersson & Arlinger, 2007).

En av de vanligaste typerna av hörselnedsättning till följd av människans naturliga åldrande är presbyacusic. Presbyacusic har ofta bestående effekter på livskvalitén under ålderdomen. Eftersom att antalet äldre personer ökar, förväntas även att förekomsten av presbyacusic öka i framtiden (Rosenhall, 2001). Förutom presbyacusic kan en vuxen människa drabbas av plötslig hörselnedsättning. Vid plötslig hörselnedsättning förändras hörseln hastigt och mycket tydligt och kan många gånger gå över av sig själv men kan också vara permanent. Andra faktorer som kan orsaka hörselnedsättning är miljöfaktorer som bullerskador. När man utsätts för starka, plötsliga ljud under en kort tid eller hög bullernivå under lång tid så kan innerörats hår celler ta skada och orsaka hörselnedsättning (Diagnosis, 2007).

1.2 Att leva med hörselnedsättning

Upplevelsen av att leva med en hörselnedsättning, och anpassningen till en hörselnedsättning är olika från person till person (Blood, 1997). Upplevelsen av hörselnedsättning påverkas av typ och form, när den uppkom, hur hörselnedsättningen utvecklats över tid, hur den påverkar individens livsstil, omgivningens syn samt hur väl hjälpmedel har varit till nytta (Andersson & Arlinger, 2007). Hörselnedsättning kan påverka en persons aktivitet och delaktighet i det dagliga sociala livet på ett negativt vis, vilket i sin tur kan leda till försämrad livskvalité (Hallberg et al. 2008). Hjälpmedel som exempelvis hörapparater kan öka möjligheterna till delaktighet i vardagen, förbättra livskvalitén och öka det sociala engagemanget (Dawes et al., 2014).

Enligt en brittisk studie kan det förekomma att hörapparat användare upplever kosmetiska bekymmer med att bära hörapparat (Kelly, Tolson, Day, McColgan, Kroll & Maclaren, 2013). Hörapparat användarna rapporterade osäkerhet och skam över att bära sina hjälpmedel och kände sig generade.

Att inneha hörsel inom normalområdet och kunna interagera och kommunicera inom de normer och förväntningar som finns innebär att ha makt i dagens samhälle (Dahlborg, 2015).

Lyckhage (2015) beskriver personer som lever med varierande svårighet av funktioner som t ex hörselnedsättning med begreppet funktionsvariation. På grund av rådande maktstrukturer och föråldrade inställningar till personer med funktionsvariation påverkas människors syn på en individ och automatiskt framkallas en känsla av "vi" och "dem" (Lyckhage, 2015). Attityder är en central del i de satta normer och negativa föreställningar som finns gällande olika grupper av människor, de sätter grund för det vi redan tror oss veta; våra fördomar (Einarsson, 2009). Att leva som hörapparat användare innebär ett automatiskt avvikande från normen av full funktionalitet.

När en person innehar attribut som avviker från sådan norm sker stigmatisering.

Individen särbehandlas av människors ibland medvetna eller omedvetna attityd och försvårar möjligheten till att skapa ett samhälle för alla (Lyckhage, 2015).

Enligt Major & O'brien (2005) kan stigma leda till att en individs sociala identitet hotas.

Stereotyper, fördomar och diskriminering är begrepp som används för att beskriva stigmatisering (Tye-Murray, 2009). Enligt Hinton (2003) uppstår en stereotyp när man per automatik gör en grov generalisering; exempelvis vet man om att åldrande möjligtvis kan innebära fysisk svaghet men att effekten av åldrandet kan variera, och man väljer ändå att tro att alla som är äldre är fysiskt svaga. Man slutar alltså se den enskilda individen och kategoriserar människor istället (Hinton, 2003).

1.3 Stigmatisering

Under det antika Grekland stod ordet stigma för de sår och brännskador som drabbade människor som ansågs vara förrädare, brottslingar eller slavar (Southall, Gagné & Jennings, 2009).

Människor som hade dessa sår blev kränkta och förolämpade och direkt uteslutna från samhället. Över tiden har definitionen av stigma utvecklats och kan idag delas in i socialt stigma d.v.s stigmatisering hos allmänheten gentemot en grupp, och självstigma d.v.s individen som en del av en stigmatiserad grupp (Tye-Murray, 2009).

1.3.1 Socialt stigma

Stigmatisering uppstår till följd av omgivningens reaktioner på grupp eller individnivå, omgivningens negativa stereotyper, fördomsfulla attityder och diskriminerande beteenden (Major & O'brien, 2005; Tye-Murray, 2009). Stigmatisering gentemot hörapparat användare ligger hos den normalhörande befolkningens negativa uppfattningar samt attityder. Den här sortens stigmatisering leder till diskriminering och utanförskap, vilket kan inverka hörapparat användarnas välmående (Lyckhage, 2015).

Major & O'brien (2005) visar på att stigmatiserade personer utsätts för större risk att drabbas av psykiska och fysiska hälsoproblem som exempelvis depression, hypertoni, hjärtsjukdomar eller stroke jämfört med personer som inte blir stigmatiserade. När en persons identitet är så pass hotad att det börjar påverka dess psykiska hälsa kan även stressreaktioner aktiveras, vilka i sin tur kan påverka bland annat individens självkänsla (Major & O'brien 2005).

En omgivnings negativa reaktioner på hörapparat användare kan beskrivas med termen *hearing aid effect* (Clark & English, 2013). Termen har sitt ursprung från en studie där 50 normalhörande högskolestudenter fick se och kategorisera fotografier på personer med både synliga och mindre visuella hörapparater. Deltagarna fick kategorisera varje fotografi i 20 olika kategorier där bland annat intelligens, kapacitet, attraktivitet och personlighet ingick. Resultatet visade att poängsumman var lägre för de fotografier där hörapparaterna var synliga vid i stort sett alla kategorierna (Blood, 1997).

1.3.2 Självstigma

Självstigma uppstår när en person har medvetenhet om olika slags stereotyper och fördomar, men trots detta stigmatiserar sig själv. En person förväntas att bli stigmatiserad parallellt med samhällets normer och förväntningar (Tye-Murray, 2009).

Hétu (1996) beskriver att självstigma kan vara vanligt bland personer med progressiv hörselnedsättning. Personer med hörselnedsättning döljer generellt sin funktionsvariation i sociala miljöer i stor utsträckning. De tillämpar självstigma genom att spegla sin syn på hur en person med hörselnedsättning tros vara. Bristande självförtroende, skam och underlägsen är attribut som brukar vara associerade med bilden av en person med hörselnedsättning (Hétu, 1996).

1.4 Identitet

Ordet identitet kan beskrivas som självuppfattning eller självbild (Jönsson, 2003).

Omgivningens påverkan ligger till grund för hur en individ ser på sig själv. Identiteten hos en person med hörselnedsättning beskrivs enligt Jönsson (2003) som en marginalmänniska. Vilket innebär att personer med hörselnedsättning eftersträvar att vara så lika omgivningen som möjligt för att vara delaktiga, trots att de är marginaliserade.

Människan har en generell vilja att vara normal, och ibland väljer man att leva i isolering istället för att framstå som avvikande (Danemark, 2013). Resultatet kan bli en falsk identitetsbild där individen glömmer bort sin enskilda identitet och istället eftersträvas acceptans från samhället genom att vara så lik majoriteten som möjligt. Att tillhöra majoriteten innebär makt och trygghet vilket ger ett högt identifikationsvärde och känsla av samhörighet (Jönsson, 2003). Bekräftelse från ens omgivning upplevs som en försäkran om att man passar in, vilket är en viktig aspekt för självbilden (Roos, 2006). Enligt Karlsson Espmark & Hansson Scherman (2003) är identitet och hörsel sammankopplat på grund av hörselnedsättningens negativa påverkan på individens självbild. T ex hörapparat användare upplever en känsla av att vara uppgiven och isolerad från samhället på grund av att inte kunna kommunicera fullt ut, vilket hotar individens identitet. Det är viktigt att bli sedd som den person man ser sig själv vara. Att avslöja en hörselnedsättning eller hörapparat är ett framträdande drag av en individs personlighet, det ger omgivningen en chans att ändra deras sammantagna bild av vem individen är (Karlsson Espmark et al., 2003).

2. Problembeskrivning

Samhället utvecklas ständigt och likaså har hörapparatteknologin där dagens hörapparater är visuellt avsevärt mindre synliga i jämförelse med en eller två decennier bakåt i tiden. Den här utvecklingen går framåt i rasande fart, men det är oklart om samhällets attityder och tendenser till stigmatisering av hörapparat användare har utvecklats i samma takt?

3. Syfte

Syftet med denna studie är att med hjälp av en litteraturundersökning kartlägga den forskning som finns kring upplevt stigma hos hörapparat användare och undersöka eventuella förändringar av stigmatisering relaterat till hörapparat användning över tid.

3:1 Specifik frågeställning

- Kan man med hjälp av litteraturundersökning identifiera eventuella förändringar av stigmatisering relaterat till hörapparat användning över tid?

4. Material och metod

4.1 Urval och datainsamling

En beskrivande litteraturstudie med systematisk datainsamling används för att besvara studiens syfte och frågeställning (Forsberg & Wengström 2008). Urval och datainsamling har följt ett induktivt arbetssätt där information som har samlats in har analyserats för att vidare kunna dra en slutsats (Forsberg & Wengström, 2008). Vetenskapligt publicerat material i form av originalartiklar ligger till grund för den här studien. Originalartiklar genomgår vanligtvis en kritisk granskning av oberoende experter, för att därefter publiceras och bli tillgängliga i olika databaser. Originalartikeln följer vanligtvis en tillförlitlig och enhetlig presentation i form av inledning/bakgrund, syfte, metod, resultat och diskussion (Forsberg & Wengström, 2008). Vilket ger en kontinuitet av likvärdig kvalitet genom alla inkluderade artiklar.

4.2 Sökord

Data söktes fram via specifika sökord/nyckelord (keywords) samt med hjälp av den booleska operatoren. Enligt Forsberg och Wengström (2008) utgår man vanligtvis från frågeställningen när man väljer sina sökbegrepp. Därefter söker man på enstaka ord eller ordkombinationer som man har valt i sammansättning av de booleska operatorerna >>AND<< och >>OR<< (Forsberg & Wengström 2008). SBU (2014) beskriver >>OR<< som en instruktion för databasen att antingen söka den ena söktermen man har valt eller den andra söktermen, för att på så sätt utvidga sökresultatet. När man kombinerar söktermer med >>AND<< instrueras databasen att minst ett av sökorden skall finnas med och sökningen specificeras och smalnas av (SBU, 2014).

Föreliggande datainsamling hade som mål att använda den booleska operatoren >>AND<< för att minimera antalet irrelevanta träffar och hålla hög träffsäkerhet, men även ha hög träffsäkerhet via en bredare sökning (se tabell 1).

4.3 Databassökning

Datainsamlingen skedde via vetenskapliga sökdatabaser PubMed och Scopus. PubMed är den största sökmotorn i Medline (Willman, Stoltz & Bahtsevani, 2006) och valdes av den orsaken att det är en bred databas som täcker medicin, omvårdnad och odontologi och har huvudsakligen vetenskapliga tidskriftsartiklar. Databasen Scopus är tvärvetenskaplig och omfattar bland annat medicinsk, samhällsvetenskap, konst, humaniora och facklitteratur. Databasen valdes eftersom att den berör området audiologi och innehåller granskad litteratur (Göteborgs Universitetsbibliotek, 2013). Tidsomfånget för sökningen i dessa databaser är från 1966 och till idag, innehöll olika språk där 75 % av artiklarna är på engelska (Forsberg & Wengström, 2008).

Vid databassökningen gjordes ingen ytterligare begränsning i form av årtal (1966 och till idag) för att i största mån kunna besvara frågeställningen och få en så bred vidd som möjligt på både äldre och nyare artiklar. Även manuell sökning utfördes för insamling av data via utvalda artiklars referenslistor, även här utfördes det ingen begränsning i form av årtal för att med säkerhet inkludera så många relevanta artiklar som möjligt. Följande sökord användes i kombination med varandra och med den booleska operatorm >>AND<<; *“Hearing aid users”*, *“Stigma”*, *“Hearing aid”*, *“Stigmatization”*, *“Shame”* och *“Hearing loss”*.

Tabell 1. Sökväg/Sökschema för datainsamling

Datum	Databas	Söktermer	Antal träffar	Granskade källor	Valda källor (exkl. dubletter)
25/1-2017	Scopus	“Hearing aid users” AND “Stigma”	10	1	1
25/1-2017	Scopus	“Hearing aid” AND “Stigmatization”	13	1	1
25/1-2017	Scopus	“Hearing aid” AND “Stigma” AND “Shame”	2	1	0
25/1-2017	Scopus	“Stigma” AND “Hearing loss”	125	6	5
25/1-2017	PubMed	“Hearing loss” AND “Stigma”	62	1	1
25/1-2017	PubMed	“Stigma” AND “Hearing aid”	48	2	1
	Artiklar funna via referenslistor		15	10	4
Totalt			265	22	13

Sökning av relevant litteratur, urval och kvalitetsgranskning utfördes på ett systematiskt sätt, och presenteras bland annat i tabellform (se tabell 2).

4.4 Inklusions-och exklusionskriterier

Enligt SBU (2014) följer en systematisk översikt hos en studie en preciserad fråga/problem där redovisningen av urvalskriterierna (inklusions- och exklusionskriterierna) bör visa på reproducerbarhet. Sökningar efter originalartiklar skedde därför i vetenskapliga databaser samt via de utvalda artiklarnas referenslistor för att om möjligt fånga upp så många relevanta studier som möjligt och utesluta icke relevant data. Artiklarna valdes ut efter fastställda inklusions- och exklusionskriterier (se nedan). Willman et al., (2006) menar på att man kan begränsa en sökning genom att välja inklusionskriterier som överensstämmer med syftet, vilket i sin tur kan öka antalet originalartiklar som är lämpliga för granskning.

4.4.1 Inklusionskriterier

- Kvalitativa eller kvantitativa vetenskapliga studier som berör stigma i förhållande till hörapparat användning på vuxna.
- Originalartiklar.
- Studier skrivna på svenska eller engelska.
- Artiklar med termen stigma.

4.4.2 Exklusionskriterier

- Litteraturöversikter.
- Originalartiklar på andra språk än svenska och engelska.
- Litteraturstudier om stigma och hörapparat användning utfört på barn på grund av att barns generella syn på området kan skilja sig avsevärt från vuxna.

En grovsällning gjordes av studier som bedömdes vara relevanta utifrån rubrik och abstrakt. Grovsällningen gjordes på det här sättet för att i ett första skede inkludera så många relevanta artiklar som möjligt till granskningen och exkludera artiklar som inte berör stigma i förhållande till hörapparat användning. Artiklarna som inkluderades berörde stigma i förhållande till hörapparat användning, överensstämde med de övriga inklusionskriterierna och bedömdes som relevanta i förhållande till syfte och frågeställning.

4.5 Kvalitetsgranskning

Den vetenskapliga kvalitén för det inkluderade materialet granskades med hjälp av en granskningsmall (Willman et al., 2006). För den här studien användes en granskningsmall för kvantitativa studier och en för kvalitativa studier (Willman et al., 2006; se bilaga 1 och bilaga 2). Granskningsmallen beslutades av författaren att revideras något för att alla kriterierna i granskningsmallen skulle vara relevanta bedömningsunderlag. Kriterierna som tas upp i granskningsmallen berör bland annat avgränsning, etiskt resonemang, urval och metods förfarande. Vid alla kriterierna i granskningsmallen fanns alternativ "JA"/"NEJ" att välja mellan. I slutet av varje granskningsmall utfördes en subjektiv bedömning av kvalitén hos inkluderat material utifrån en tregradig skala; hög, medel eller låg studie kvalitet. Omdömet hög studiekvalitet gavs ifall kriterierna i de granskade artiklarna uppfylldes i hög utsträckning (då antalet "JA" svar i granskningsmallen uppfylldes i hög utsträckning), omdömet låg studiekvalitet gavs ifall kriterierna uppfylldes i låg utsträckning (då antalet "JA" svar i granskningsmallen uppfylldes i låg utsträckning) exempelvis då studierna utelämnat eller inte inkluderat kriterier som granskningsmallen inkluderar. Omdömet medelhög kvalitet gavs ifall kriterierna uppfylldes delvis (Willman et al., 2006). Etiska överväganden togs hänsyn till vid kvalitetsgranskningen och var en del av underlaget vid bedömning av kvalitet hos respektive artikel. Se tabell 2 för att se inkluderat material.

4.6 Dataanalys

Med ett induktivt arbetssätt analyserades materialet för att hitta mönster och teman, vilket innebär att man samlar in information, analyserar den och drar en slutsats därefter (Forsberg & Wengström, 2008). Analys och resultat av de utvalda artiklarnas publicerings år ligger till grund för denna undersökning. Mönster och teman analyserades genom att i ett första skede göra understrykningar hos respektive artikel för att hitta kopplingar och för att urskilja likheter och skillnader sinsemellan artiklarna. I ett andra skede sammanställdes teman (se tabell 3) och därefter kunde trådar mellan artiklarna kopplas för brödtexten i resultatet.

Resultatdelen delades in i artiklar som publicerats innan 2000-talet samt artiklar som publicerats efter 2000-talet för att lättare kunna urskilja en eventuell förändring. Fyra originalartiklar innan 2000-talet anträffades samt nio originalartiklar efter 2000-talet. Totalt granskades 22 originalartiklar varav 13 originalartiklar har inkluderats.

4.7 Etiska överväganden

Alla artiklar som ingår i den här uppsatsen är redovisade och samtliga resultat är presenterade.

I samband med granskningen togs det hänsyn till originalartiklarnas etiska överväganden.

Den totala bedömningen av studiekvaliteten sattes lägre ifall etiska överväganden inte hade utförts eller ifall det inte nämndes i vederbörande artikel.

5. Resultat

Sju stycken kvalitativa originalartiklar och sex stycken kvantitativa originalartiklar ingår i resultat delen. Tidsspannet på artiklarna är mellan 1994-2014. Originalartiklarna var gjorda i följande länder: Storbritannien, Kanada, England, USA, Danmark och Sverige. Studiernas deltagare är blandade åldrar (17+); unga vuxna, medelålders och äldre vuxna. Mest förekommande metod hos originalartiklarna är semi-strukturerade och strukturerade frågeformulär, intervjuer och enkäter.

Tabell 2: Sammanställning av artiklar/Artikelöversikt

Artikel: Publikationsår Land	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval	Resultat	Studie- kvalité
Artikel 1. 1994 Storbritannien	Brooks, D. N.	Some factors influencing choice of hearing aid in the UK: behind-the-ear or in-the-ear.	Undersöka vidare rollen av stigma vid hörapparatsanpassning och acceptans. Se djupare på hur utseende och synlighet påverkade utnyttjandet och användandet av hörapparater hos två grupper av potentiella användare.	Kvantitativ enkätstudie. N = 784 totalt. Två studier finns beskrivna, studie 1 och 2. Två grupper (300 i varje) av potentiella hörapparatanvändare blev tillfrågade i studie 1. I Studie 2 hade 161 ITE/ITC hörapparater och 23 hade provat men valt att avstå ITE hörapparater. Studie 1. 300 blev tillfrågade att besvara två stycken frågor. 257 besvarade fråga 1, 262 svarade på fråga 2. Därefter fick ytterligare 300 (3 stycken grupper med 100 i varje) besvara fyra stycken frågor per grupp. Studie 2. 184 hörapparatanvändare tillfrågats att besvara	Vissa deltagare valde svarsalternativ som innebar att bära en hörapparat sannolikt orsakade osäkerhet och därmed var de tveksamma till att bära hörapparat. Ca 33 % av deltagarna upplevde att andra associerade användandet av hörapparater med diverse mindre attraktiva aspekter av ålder, beskrivet som åldersglömska/demens och obegåvning. För vissa deltagare så var det även den yttre omgivningens uppfattning om att de skulle ses inte enbart som äldre utan också som mindre mentalt alerta. Av potentiella hörapparatanvändare i studien tyckte 15-18 % att användandet av en hörapparat skulle få dem att känna sig äldre, 16 % tyckte att	Medel.

				frågeformulär varav 161 besvarade det första frågeformuläret (86 kvinnor, 75 män) och 23 det andra frågeformuläret (12 kvinnor, 11 män).	användandet av en hörapparat skulle få dem att känna sig en aning löjliga. Ca 12 % av deltagarna associerar andra hörapparat användare som obegåvade.	
Artikel 2. 1994 Kanada	Hétu, R., Getty, L., & Waridel, S.	Attitudes towards co-workers affected by occupational hearing loss II: focus groups interviews.	Karakterisera arbetskollegors uppfattning av en arbetskamrat med hörselnedsättning samt identifiera förutsättningar som triggar socialt utanförskap och isolering kring folk som har bullerexponerad yrkeshörselnedsättning. Definiera metoder som kan hjälpa för att minimera socialt utanförskap och isolering av bullerexponerade yrkesverksamma hörselskadade.	Kvalitativ studie. Fokus grupp intervjuer. N = 35 varav 30 män och 5 kvinnor med yrkes hörselnedsättning. Studien är ett komplement till frågeformuläret: attitudes towards co-workers affected by occupational hearing loss. Fyra olika grupp intervjuer hölls med förutbestämda frågor och scenarion. Varje intervju spelades in. M Grupp 1: 42 år (6 män, 1 kvinna) M Grupp 2: 42 år (7 män, 0 kvinnor) M Grupp 3: 35 år (10 män, 0 kvinnor) M Grupp 4: 48 år (7 män, 4 kvinnor)	Analysen visade att deltagarna hade en negativ självbild och rädsla för att bli sedda negativt av arbetskamrater. Att bli stigmatiserad ansågs vara extremt hotfullt vilket ledde till att deltagarna dolde och förnekade deras hörselnedsättning samt isolerade sig själva och låtsades hänga med i konversationer. Som ett resultat av detta visste inte omgivningen om att sådana uppoffringar utfördes. Personer i omgivningen visste inte hur de skulle underlätta kommunikationen med en person som är drabbad av yrkeshörselnedsättning. En annan dimension av rädslan för stigma speglades när arbetskamraternas negativa bild av en person med hörselnedsättning kom fram, de såg personen som mindre kapabel till att arbeta som en grupp- ledare/handledare. Skämt angående dövhet uppkom ofta bland arbetskollegorna. Alla grupperna ansåg att möta en individ med samma problem reducerade känslan av att vara marginal och stigmatiserad, genom att normalisera sig själv och känna sig förstörd av andra som är i samma situation.	Hög.
Artikel 3.	Brooks, D. N., & Hallam, R.	Attitudes to hearing	Undersöka variationen av	Kvantitativ studie. Enkätstudie (HARQ)	Oddsens att rapportera bekymmer var förhöjt	Medel.

<p>1998 England</p>	<p>S.</p>	<p>difficulty and hearing aids and the outcome of audiological rehabilitation.</p>	<p>attityd gentemot olika variabler såsom ålder, kön och hörselnedsättning för att fastställa nytta av hörapparat-användning.</p>	<p>med 40 frågor. N = 135 M = 74,19 år (mellan 36-96 år). Förstagångs användare fick ta del av ett frågeformulär (HARQ) där 92 % av dem även följdes upp med en själv rapporterande hörapparats "recension" ca 3-9 månader efter en första anpassning via brev eller telefonsamtal.</p>	<p>hos patienter som upplevde att hjälpmedlet var stigmatiserat. Resultatet visade bristande association mellan stigma och det faktiska användandet av hjälpmedlet. Det visade sig inte vara ett större hinder för nyttan av hörapparaten.</p>	
<p>Artikel 4. 1998 USA</p>	<p>Doggett, S., Stein, R. L., & Gans, D.</p>	<p>Hearing Aid Effect in Older Females.</p>	<p>Mäta uppfattningen av hörapparat-användare hos äldre kvinnor via objektiva och subjektiva mätmetoder</p>	<p>Kvantitativ studie. Enkätstudie med objektiva och subjektiva mätmetoder. N = 20 äldre kvinnor. De objektiva och subjektiva mätmetoderna kom från två olika grupper av kvinnor: en grupp med kunskap om hörapparaterna på demonstratören och en grupp utan sådan kunskap. Två grupper av bedömare (informerade och oinformerade) med 10 kvinnor i varje grupp. Informerade bedömare: M = 72 år. Oinformerade bedömare: M = 74 år. Två till grupper av individer som agerade "hörapparats demonstratör" fanns, en för den oinformerade gruppen och en för den informerade gruppen. Demonstratör för informerade gruppen: N = 3 kvinnor i åldrarna mellan 55-67 år. Demonstratör för den oinformerade gruppen:</p>	<p>Äldre kvinnor uppfattade deltagarna med hörapparat som signifikant mer negativt än de som var utan hörapparat när det kom till förtroende, intelligens och vänlighet. Däremot varken visste vissa deltagare om eller la märke till dessa kvinnors hörapparat visuellt. De låga resultatpoängen i denna grupp som var ovetandes om individens hörapparat och som inte såg hörapparaten visuellt på hörapparat-användaren berodde då på de signaler hörapparat-användaren själv sände ut, i detta fall signalerade demonstratören ut en låg självkänsla och ett konsekvent beteendemönster som resulterade i det låga poängresultatet.</p>	<p>Medel.</p>

				<p>N = 4 kvinnor i åldrarna mellan 75-83 år. Varje demonstratör deltog åtminstone 2 gånger som hörapparatbärare och 2 gånger utan hörapparat.</p> <p>De äldre kvinnornas tal-hastighet samt vokala intensitet testades med hjälp av objektiva mätmetoder för att fastställa om bedömarna förväntade sig att demonstratörerna skulle vara mindre effektiva att kommunicera med. En subjektiv mätmetod användes för att mäta bedömarnas uppfattning av demonstratörernas ålder, attraktivitet, vänlighet och intelligens. De två grupperna av bedömare (N = 20) besvarade frågeformulär med 7 uttalanden om demonstratören och 4 om själva betingelserna för experimentet. Varje bedömare besvarade två frågeformulär var.</p>		
<p>Artikel 5. 2001 USA</p>	<p>Cienkowski, K. M., & Pimentel, V.</p>	<p>The hearing aid 'effect' revisited in young adults.</p>	<p>Undersöka attityderna hos unga vuxna med hörselnedsättning och hörapparater i jämförelse med attityderna hos äldre erfarna hörapparat användare samt med äldre-vuxna som inte bär hörapparat.</p>	<p>Kvantitativ studie. Två olika versioner av frågeformuläret Attitudes Toward Loss of Hearing Questionnaire. (ALHQ) och C-ALQH användes. Versionerna var någorlunda lika.</p> <p>Tre olika grupper av deltagare. Grupp 1: Studenter i åldrarna mellan 17-49 år. M = 20,3 år. N = 186. Varav 70 män, 116 kvinnor. C-ALHQ innehållande 15 punkter från ALHQ</p>	<p>Evidens för negativ stigma relaterat till hörapparats användning anträffades hos Grupp 1: studenter. Mer än hälften av studenterna är bekymrade över att bli sedda med hörapparat, mer än 33 % skulle skämmas över att bära en hörapparat. Många studenter rapporterade att de skulle använda en hörapparat om de var mindre (60 %). I kontrast till det var det mindre än 11 % som relaterade hörapparater</p>	<p>Hög.</p>

				<p>varav stigma var 6 punkter, kunskap om hörselnedsättning 4 punkter och synen på hörapparatanvändare 5 punkter.</p> <p>Grupp 2: Äldre vuxna-erfarna hörapparatanvändare. N = 221. 143 män, 78 kvinnor. I åldrarna mellan 55-90 år. M = 73,3 år. Fick ta del av ALQH innehållande 72 frågor.</p> <p>Grupp 3: Äldre-vuxna med hörselnedsättning som inte använde någon typ av förstärkning. N = 53. 34 män, 19 kvinnor. I åldrarna mellan 55-90 år. M = 68,7 år. Fick ta del av ALQH innehållande 72 frågor.</p> <p>Resultatet presenterades bland annat med hjälp av en chi-square analys.</p>	<p>med minskad kognitiv funktion eller åldrande. Trots detta rapporterade 10 % att de skulle bli sedda som dumma ifall de bar en hörapparat och trots detta associerade dem inte hörapparater med stupiditet själva. Studenterna ansåg inte att användandet av hörhjälpmedel kommer dra till sig uppmärksamhet till bäraren. Mindre än 24 % rapporterade att de la märke till när någon bar en hörapparat och mer än 82 % angav att de tyckte hörapparaten var näst intill osynlig.</p> <p>En jämförelse mellan Grupp 1 och Grupp 3 visade ingen signifikant skillnad på 3 utav 14 punkter. Det var mer sannolikt att grupp 3 associerade hörapparater med åldrande.</p>	
<p>Artikel 6. 2002 USA</p>	<p>Erler, S. F., & Garstecki, D. C.</p>	<p>Hearing Loss- and Hearing Aid-Related Stigma: Perceptions of Women With Age-Normal Hearing</p>	<p>Undersöka graden av stigma associerat med hörselnedsättning och hörapparatsanvändning bland kvinnor och ifall graden av stigma varierar pga. ålder.</p>	<p>Kvantitativ studie. Varje deltagare besvarade uttalanden som rör uppfattningar om personer med hörselnedsättning. Chi-square test. N = 191</p> <p>Deltagarna var indelade i tre åldersgrupper. Grupp YW (younger women) n= 62 kvinnor i åldrarna 35-45 år (M= 40 år), Grupp MW (middle-aged women) n= 67 kvinnor i åldrarna 55-65 år (M= 60 år) och Grupp OW (older women) n= 62 kvinnor i åldrarna och 75-85 år (M= 78 år).</p>	<p>Uppfattningar om stigma relaterat till hörselnedsättning var mest negativ för grupp YW (yngre kvinnor) och mer positiva för grupp OW (äldre kvinnor). Resultatet visade att uppfattningar gällande hörselnedsättning och hörapparatanvändning varierar pga. ålder. Yngre kvinnor innehar mer stigma än äldre kvinnor.</p>	<p>Hög.</p>
<p>Artikel 7. 2005 USA</p>	<p>Johnson, C. E., Danhauer, J. L., Gavin, R. B., Karns,</p>	<p>The "Hearing Aid Effect"</p>	<p>Analysera unga vuxnas bedömning av den visuella</p>	<p>Kvantitativ studie. Strukturerad observationsstudie. N = 150</p>	<p>Stigma verkar förbli en viktig orsak till varför personer med hörselnedsättning</p>	<p>Hög.</p>

	S. R., Reith, A. C., & Lopez, I. P.	2005: A rigorous Test of the visibility of New Hearing Aid Styles	synligheten av sex stycken olika hörapparater som bars av samma person och fotograferades vid tre olika vinklar	122 kvinnor, 28 män. I åldrarna mellan 18-27 år. M = 21 Tre grupper (N = 50 i respektive) unga vuxna graderade synligheten (i 7 olika steg från klart uppenbart till klart osynligt) av 6 olika hörapparater som bars av en kvinnlig modell i 23 års ålder som hade en avslöjande frisyr.	möjligtvis inte fullföljer användandet av sin hörapparat, resultat från de unga vuxna observatörer samt modellen i denna studie skildrar hur en hörapparats utseende kommer att fortsätta att vara ett bekymmer för hörapparat-användare i framtiden.	
Artikel 8. 2010 Kanada	Southall, K., Gagné, J. P., & Jennings, M. B.	Stigma: A negative and a positive influence on help-seeking for adults with acquired hearing loss.	Undersöka hur stigma påverkade hjälp-sökande handlingskraft hos vuxna med hörselnedsättning.	Kvalitativ studie. Retrospektiv intervju. N= 10. 3 män, 7 kvinnor. I åldrarna mellan 55-76 år. M = 65 år. Alla tio deltagarna hade en åldersnedsättning. Intervjuerna startade med mer lättsamma frågor och övergick sedan till djupare frågor som exempelvis stigma där deltagarna även fick följdfrågor.	Analysen visade hur vissa deltagares upplevelse på arbetsplatsen resulterade i självstigma. Diskriminerande beteenden på t ex arbetsplatsen, inom familjen eller under diverse andra sociala miljöer där deltagarna interagerade med personer förhindrade dem att söka hjälp. Vissa deltagare beskrev diskriminering på sin arbetsplats, såsom att exempelvis tvingas gå på handikappsförsäkring.	Medel.
Artikel 9. 2010 USA	Wallhagen, M. I.	The Stigma of Hearing Loss	Undersöka dimensionerna av stigma och erfarenheten hos äldre vuxna med hörselnedsättning, och med dem som de frekvent kommunicerar med.	Longitudinell kvalitativ intervjustudie. 91 stycken par där en partner hade hörselnedsättning. Äldre vuxna med hörselnedsättning ≥ 60 (60-93 år) som aldrig har använt hörapparater eller inte använt dem det senaste året. Tillsammans med en kommunikationspartner. För gruppen med hörselnedsättning M= 73. För gruppen med kommunikationspartners M= 64,2.	Stigma påverkade acceptansen av hörselnedsättningen, vilja att söka behandling, valet av hörapparat samt när och var hörapparaterna användes. Stigma visade sig vara relaterat till tre stycken sammankopplade upplevelser hos deltagarna; förändringar i självuppfattning, ålder, utseende samt fåfänga. Vissa deltagare beskrev att de inte lät stigma påverka deras ego. Att vara omringad av stöttande personer tillät individerna att känna sig bekväma med att bära sina hörapparater och slippa känna att de skulle bli dömda eller	Hög.

					ignorerade.	
<p><i>Artikel 10.</i></p> <p>2011 Kanada</p>	<p>Southall, K., Jennings, M. B., & Gagné, J. P</p>	<p>Factors that influence disclosure of hearing loss in the workplace.</p>	<p>Identifiera faktorer som ledde till att individer dolde- samt blottade deras hörselnedsätt- ning på arbetsplatsen.</p>	<p>Kvalitativ studie. Semi-strukturerad intervjustudie. N = 12 varav hälften var män och hälften kvinnor mellan åldrarna 43-73 år. M = 59 år</p> <p>Deltagarna hade hörselnedsättning. Materialet spelades in. Innan intervjun tog form fyllde deltagarna i ett frågeformulär. De semi-strukturerade intervjuerna med varje deltagare för sig gick ut på att deltagarna fick se foton med intentionen att provocera fram ett svar. ClipArt bilder på 6 stycken ofta förekommande jobb- situationer presenterades för deltagarna. För varje bild ställdes även 3 centrala frågor.</p>	<p>Deltagarna valde att dölja sin hörselnedsätt- ning varje gång en arbetskamrat glömde bort individens hörselnedsättning, när nya situationer uppstod och när nya människor kom in i bilden. Deltagarna upplevde arbetskamraters skadliga attityder gällande hörselnedsättning som utmanade när det kom till en gemensam tillhörighet.</p>	<p>Hög.</p>
<p><i>Artikel 11.</i></p> <p>2012 Danmark</p>	<p>Hindhede, A. L.</p>	<p>Negotiating hearing disability and hearing disabled identities.</p>	<p>Beskriva hur konsekvenserna av hörselnedsätt- ning och uppbyggnaden av identitet är format i samspel med vilka de hörselskadade omger sig med.</p>	<p>Kvalitativ studie. Frågeformulär, intervjustudie. Intervjuerna skedde på plats med deltagarna samt över telefon. Två olika intervjutillfällen skedde med varje deltagare. Materialet spelades in.</p> <p>N = 41. Varav 20 män och 21 kvinnor i åldrarna mellan 23-70 år. M = 58. Alla deltagarna blev nyligen diagnostiserade med hörselnedsättning.</p>	<p>Nästan alla deltagare uttryckte motvilja över hur hörapparaten kopplade dem till det oönskade karaktäristiska drag av att vara gammal och hur åldrandet tärde på deras självkänsla.</p> <p>Många deltagare som var hörapparat-användar- e uttryckte det som var yttre visuellt synligt som ett svek till det unga sinnet.</p> <p>Resultatet påvisade även identitets hot där en deltagare beskrev utfrågningar om dövhet på grund av att individen bar hörapparat som påverkande.</p> <p>En deltagare rapporterade att förhoppningar om mindre synliga</p>	<p>Medel</p>

					<p>hörapparater fanns och att det uppkom en känsla av besvikelse när alternativet var de mer synliga hörapparaterna. Känsla av skam över att behöva visa sin funktionsvariation till andra.</p> <p>För att undvika pinsam exponering och i ett försök att befästa sin normalitet, avstod deltagare från att göra krav som skulle underlätta för dem i kommunikationen. Att inte besvara tilltal kan anses som social inkompetens och ett tvivelaktigt bemötande för allmänheten. Men för många deltagare verkade social inkompetens vara en drägligare negativ identitet än att anses vara hörselskadad.</p>	
<p>Artikel 12. 2014 Storbritannien</p>	<p>Dawes, P., Maslin, M., & Munro, K. J.</p>	<p>'Getting used to' hearing aids from the perspective of adult hearing-aid users.</p>	<p>Beskriva anpassningen till hörapparater från perspektivet av vuxna hörapparatsanvändare.</p>	<p>Kvalitativ studie. Frågeformulär: Semi-strukturerad intervju-samt diskussionsstudie. Materialet spelades in. N = 16 Vuxna hörapparat-användare (18+) medverkade i tre fokus-grupp sessioner där varje session var ca 2 tim. Deltagarna delades upp i tre grupper om 6, 5 och 5 deltagare i respektive grupp.</p> <p>Fokus-grupp intervjuerna var baserade på förutbestämda ämnes trådar, efterföljande av två diskussionsövningar. Den första övningen innehöll uttalanden där deltagarna därefter fick beskriva fritt. Den andra övningen presenterades fiktiva</p>	<p>Deltagarna rapporterade att anpassningen till hörapparater involverade en rad olika psykosociala regleringar och utmaningar, både positiva och negativa. Den främsta utmaningen var att hantera stigma kopplat till hörapparat-användning. Vissa deltagare skämdes över att bära deras hörapparat på grund av att de upplevde att hörapparater betraktas som ett tecken på handikapp eller inkompetens. För andra deltagare var effekterna av hörapparaterna positiva för självbilden och resulterade i förhöjt självförtroende.</p>	<p>Hög.</p>

				bilder på hörapparat användare där deltagarna fick beskriva vad de tror personen på bilden upplever.		
Artikel 13. 2014 Sverige	Wänström, G., Öberg, M., Rydberg, E., Lunner, T., Laplante-Lévesque, A., & Andersson, G.	The psychological process from avoidance to acceptance in adults with acquired hearing impairment	Erhålla en djupare förståelse för den psykologiska processen som sker från undvikande till accepterande bland folk med hörselnedsättning.	Beskrivande kvalitativt frågeformulär: semi-strukturerade intervjuer. N = 18 i åldrarna mellan 50-70 år med sensorineural hörselnedsättning. 11 män, 7 kvinnor. Deltagare som var första gångs hörapparat användare (n= 10) och deltagare som var erfarna hörapparat användare (n=8).	Stigma av hörselnedsättning rapporterades som en av två typer av barriärer till den psykologiska processen av acceptans hos äldre med hörselnedsättning. Kopplingar mellan hörselnedsättning, hörapparater och stereotypiska attityder baserad på ålder gjordes. Hos några deltagare var det kommentarer från allmänheten som fick dem att känna sig generade. En deltagare blev uppmanad av en kollega att sträva efter acceptans genom att kollegan talade gott om hörapparater. Vissa deltagare ansåg att deras hörselproblem var typiskt för just deras ålder.	Hög.

5.1 Kan man se en förändring av stigmatisering relaterat till hörapparat användning?

5.1.1 Artiklar före 2000-talet

Både Brooks (1994) och Héту et al., (1994) kom fram till att omgivningen spelar en stor roll för utfallet av stigma. Brooks (1994) beskrev vikten av deltagarnas uppfattning av omgivningens negativa associationer till hörapparater vilket var tydligt stigmatiserat; att hörapparater associeras med ålder och glömska (Brooks, 1994). I tabell 3 presenteras bland annat utfall av effekter samt tendens/attityder hos respektive artiklar. Héту et al., (1994) visar på liknande resultat där arbetskollegornas starka stigmatiserade syn på sina kollegor med hörselnedsättning var central för individernas självbild och välmående på arbetsplatsen. Arbetskollegorna i studien såg sina kollegor som mindre kapabla till specifika uppgifter och skämtade frekvent om dövhet och det påvisades starka tendenser till att stigmatisera svagheter (Héту et al., 1994).

Likaså Brooks & Hallam (1998) studie visade att hos vissa hörapparat användare som upplevde stigma av omgivningen så kunde det leda till att de rapporterade mer bekymmer.

Studiens övergripande resultat visade dock inget konkret resultat på i vilken grad omgivningens stigma påverkade hörapparat användare, eller att inverkan av stigma skulle påverka det faktiska användandet av hörapparaten (Brooks et al., 1998).

Doggett et al., (1998) påvisade i sin studie att äldre kvinnor bedömde hörapparat användare som mindre pålitliga, mindre intelligenta och mindre vänliga och såg på denna grupp signifikant mer negativt än gruppen utan hörapparat. I en av studierna efter 2000-talet av Cienkowski & Pimentel (2001) var det också mer sannolikt att Grupp 3 (äldre vuxna) associerade hörapparater med åldrande.

5.1.2 Artiklar efter 2000-talet

I studierna av Cienkowski & Pimentel (2001) och Erler & Garstecki (2002) visar resultatet en tendens hos yngre kvinnor att generera mer stigma gentemot hörapparat användare. Cienkowski et al., (2001) resultat visade att grupp 1 (studenter) hade en starkare negativ syn på hörapparater än de två andra grupperna (grupp 2 och grupp 3). Hos grupp 1 (studenter) skulle mer än 33 % skämmas över att bära en hörapparat, och 10 % rapporterade att de skulle betraktas som ointelligenta trots att de inte hade en liknande uppfattning själva angående hörapparater (Cienkowski et al., 2001). Liknande fynd framfördes av Erler et al., (2002) där stigma varierade med deltagarnas ålder och var mest uttalad hos yngre kvinnor och minst uttalad hos äldre kvinnor. Även Johnson et al., (2005) skildrade stigma hos bland annat yngre kvinnor och kom fram till att stigma kommer att fortsätta vara en central orsak till varför personer med hörselnedsättning inte fullföljer användandet av sin hörapparat.

I studierna av Southall et al., (2011) resultat påvisades hur stigma gentemot hörapparat användare på bland annat arbetsplatsen förekom frekvent och vilka effekter det gav. I Southall et al., (2010) studie klargjorde resultatet allmänhetens diskriminerande attityd på en arbetsplats och den essentiella del i form av stigmatisering som det utgjorde, bland annat i form av självstigma. Liknande fynd presenterades i Southall et al., (2011) studie där arbetskamraternas negativa attityder gentemot deras kollegors hörselnedsättning resulterade i att deltagarna valde att dra sig undan vilket ledde till utanförskap (Southall et al., 2011). Båda studierna skildrar stigma runt ens närbelägna omgivning och en plats där man spenderar flera av dygnets timmar.

Liknande resultat gjordes i en av studierna gjorda innan 2000-talet av Hétu et al. (1994) där resultatet visade hur arbetskollegors stigmatiserade och diskriminerande syn på sina kollegor resulterade i att deltagarna ansågs mindre mindre belägna att utföra vissa specifika arbetsuppgifter och yrkespositioner.

I studierna av Wänström et al., (2014) likt Southall et al., (2010) påvisades hur självstigma framkom som resultat av stigmatisering. Wänström et al., (2014) presenterade bland annat hur vissa deltagare ansåg att deras hörselproblem var typiskt för just deras ålder. Även studierna av Wallhagen (2010) och Wänström et al., (2014) betonar även de vikten av stigma kring hörapparat användarens omgivning i sitt resultat, och hur det lättast reducerades.

Wallhagens (2010) resultat visade att ifall stigmatisering förekom så underlättade det att vara omringad av stöttande personer som tillät individerna att känna sig bekväma med att bära sina hörapparater. På detta vis slapp hörapparat användarna bli dömda eller ignorerade.

Wänström et al., (2014) studie innefattade en deltagare som fann stöd hos en kollega som talade gott om hörapparater och uppmuntrade deltagaren till acceptans

I intervjustudien av Hindhede (2012) klargjorde de flesta deltagarna hur de uppfattade att omgivningen kopplade hörapparaten till åldrande. Det som var visuellt synligt agerade som ett svek till det unga sinnet.

I studien av Dawes et al., (2014) konstaterades att den främsta utmaningen hos deltagarna vara att hantera stigma kopplat till hörapparat användning. Vissa deltagare rapporterade att de skämdes över att bära sin hörapparat på grund av en upplevd känsla att det gav tecken på handikapp eller inkompetens. I Wänström et al., (2014) studie visade resultatet att deltagarnas genans över sin hörapparat uppstod från kommentarer från allmänheten. Hindhede (2012) visar på liknande stigmatisering hos allmänheten, där en deltagare beskrev att bli utfrågad om dövhet på grund av sin hörapparat kan upplevas som skrämmande. Andra deltagare valde att avstå från att ställa krav på andra som skulle kunna hjälpa dem i deras kommunikation, då de föredrog att anses vara socialt inkompetenta av allmänheten över att ses som hörselskadade (Hindhede, 2012).

5.1.3 Sammanfattning av resultat

Resultatet visar på liknande attityder och beteenden från omgivningen gentemot hörapparatanvändare genom det 20-åriga tidsintervallet som finns på artiklarna (1994-2014). En slutsats från resultatet är att snarlika tendenser till stigmatisering av hörapparatanvändare tenderar att återuppkomma hos allmänheten (se tabell 3). Ett gemensamt tema för flera artiklar både före 2000-talet och efter 2000-talet är att de flesta sammanknyter hörapparater till det stigmatiserade fenomenet av åldrande. Ett större mönster av stigmatiserat attribut hittades även hos yngre vuxna. Kortfattat är sammanfattningen av resultatet att ingen tydlig förändring av stigmatisering relaterat till hörapparatanvändning kan ses.

Tabell 3: Tendenser och attityder vid stigmatisering av hörapparat användning samt utfall av stigmatisering

Artikel	Utfall: Skam/ Osäkerhet/ Rädsla/ Genans över att bära sina hörapparater	Tendens/ attityd: Association till åldrande/ diskriminerande attityder från omgivningen	Tendens/ attityd: Obegåvning/ hörapparat ses som tecken på handikapp/ inkompetens	Utfall: Samhörighet och/eller uppmuntran reducerade känslan av stigma	Utfall: Positiv självbild (+) Negativ självbild (-)	Utfall: Deltagarna dolde deras hörselnedsättning i rädsla till och bli stigmatiserade	Utfall: Isolering/ Utanförskap på grund av stigma	Utfall: Självstigma/ Identitets hot	Ingen association mellan stigma och hörapparater
1. (1994)	x	x	x						
2. (1994)	x			x	x (-)	x	x		
3. (1998)		x							Delvis x
4. (1998)		x							
5. (2001)	x	x							
6. (2002)	<i>Inget av följande utfall eller tendens/attityd kunde ses.</i> Artikeln resultat kortfattat: Uppfattningar gällande hörselnedsättning och hörapparat användning varierar pga. ålder. Yngre kvinnor innehar mer stigma än äldre kvinnor.								
7. (2005)	<i>Inget av följande utfall eller tendens/attityd kunde ses.</i> Artikeln resultat kortfattat: Stigma verkar förbli en viktig orsak till varför personer med hörselnedsättning möjligtvis inte fullföljer användandet av sin hörapparat.								
8. (2010)		x						x	
9. (2010)		x		x					Delvis x
10. (2011)						x	x		
11. (2012)	x	x			x (-)			x	
12. (2014)			x		x (+)				
13. (2014)	x			x				x	

Artiklarna är numrerade i samma kronologiska årtalsbaserade ordning som vid Tabell 2.

6. Diskussion

6.1 Metoddiskussion

Den här uppsatsen följde i största möjliga mån det systematiska anförandet för hur en litteraturstudie ska genomföras vilket innebär att man systematiskt söker efter data, kritiskt granskar och analyserar resultat (Forsberg & Wengström, 2008). Styrkan med det systematiska anförandet är att data blir lättöverskådligt, metodens svaghet är däremot att forskning inom området smalnas av bland annat på grund av att endast publicerat material i utvalda databaser används. Vid urvalet av originalartiklar upptäcktes det att området var relativt smalt och att det var svårt att få fram tillräckligt många originalartiklar som dessutom skulle bidra med ett brett årtalsspektrum. Databassökningen gav relativt få träffar och därför gick det åt en del tid till att söka fram ett givande antal artiklar via manuell sökning, som å andra sidan ökade chanserna till att all forskning verkligen täckts in.

Inklusions- och exklusionskriterierna till den här uppsatsen kan ha haft en bidragande orsak till det begränsade antal inkluderade artiklar på grund av att artiklar gällande stigma och barn valde att exkluderas. Detta anses dock vara en fördel för uppsatsens syfte och resultat då det hade blivit svårt att säga något om resultatet ifall det fanns spridda variabler som vuxna och barn eftersom att barns syn på området kan skilja sig avsevärt från vuxna.

Eventuellt hade en ytterligare utvidgning av den här uppsatsens sökord resulterat i fler inkluderade artiklar. Databassökningen genererade dock relativt få relevanta artiklar trots nya sökord och sök kombinationer vid kompletterande sökning. Detta kan därför öka trovärdigheten om att en större andel av forskning inom problemområdet täckts in.

Till den här uppsatsen inkluderades sju kvalitativa originalartiklar och sex kvantitativa originalartiklar. Många av artiklarna var frågeformulär med semi-strukturerade eller strukturerade intervjufrågor. Grad av standardisering samt grad av strukturering är parametrar som de flesta inkluderade artiklarna i den här uppsatsen omfattade vilket kan ha påverkat svarsutrymmet hos deltagarna. Detta innefattar enligt Patel & Davidson (2011) frågornas utformning och inbördes ordning (grad av standardisering) samt i vilken utsträckning frågorna är fria för deltagarna i respektive studie att tolka fritt (grad av strukturering).

Strukturerade frågeformulär lämnar ett litet utrymme för deltagaren att svara inom (Patel & Davidson, 2011) vilket kan påverka svaret i sig som deltagaren ger och därför även påverka resultatet.

Resultatet hos de inkluderade artiklarna i den här uppsatsen kan därför möjligtvis vara påverkade av sättet frågorna var framförda på, vilket kan vara omedvetet eller medvetet vinklat. Det är av fördel att ha en jämn blandning av kvalitativa och kvantitativa originalartiklar då man lättare kan jämföra resultat samt att en tydligare bild av deltagarnas subjektiva upplevelse återges. Detta på grund av att det bland annat hos semi-strukturerade intervjuer fanns utrymme för deltagarna att svara mer fritt eftersom att intervjupersonen kunde ställa följdfrågor. Detta genererade bland annat en grundligare bild av tendenser/attityd och utfall av stigmatisering till den här uppsatsen (se tabell 3).

En svaghet med uppsatsen är att ett flertal artiklar hade ett relativt lågt antal deltagare vilket kan göra det svårt att koppla den här uppsatsens resultat till vad som faktiskt är allmänhetens uppfattning och säga något påtagligt om den generella uppfattningen hos allmänheten gentemot hörapparatanvändare har förändrats eller inte. Antalet artiklar kan även anses vara lite för smalt för att säga något konkret om resultatet som det gav.

Den här uppsatsens kvalitetsgranskning genomfördes och studerades mycket noga för att med stor säkerhet inkludera artiklar med god kvalitet. Den evidensbaserade och beprövade granskningsmallen för kvalitativa och kvantitativa studier (Willman et al., 2006) säkerställer den här uppsatsens kvalitetsgranskning. Anledning till att en revidering av granskningsmallen utfördes där en del kriterier togs bort var för att få granskningsmallarna att passa bättre till den här uppsatsens artiklar. Anledningen till varför en subjektiv bedömning valdes istället för poängsättning var för att de inkluderade artiklarna i den här uppsatsen handlade om deltagarnas upplevelse, vilket kan vara svårt att poängsätta. Artiklarna som inkluderades i uppsatsen har antingen medelhög eller hög studiekvalité. Hos de 5 artiklarna med medelhög studiekvalité begrundades detta i att dessa artiklar inte inkluderade etiska överväganden, vilket är ett krav som ställs på vetenskapliga studier (Forsberg & Wengström, 2008). Ifall etiska överväganden valts att inte redovisas eller uteslutits hos dessa artiklar är däremot osäkert.

En fördel med den här uppsatsens resultat-del är att det delades upp i ”artiklar innan 2000-talet” samt ”artiklar efter 2000-talet”. Detta underlättar för läsaren när man tar del av texten för att på ett överskådligt sätt kunna se kopplingar mellan artiklarna. Dessutom för att uppnå en så lätt överskådlig bild som möjligt av den här uppsatsens resultat gjordes även ytterligare en tabell (tabell 3) för att enklare kunna se vad varje artikel har gemensamt och vad som skiljer de åt.

För att undvika bias och feltolkningar lästes samtliga (engelska) artiklar även igenom ett flertal gånger. Den här litteraturstudiens frågeställning hade möjligtvis även kunnat besvaras med en enkät eller intervjustudie där förslagsvis äldre hörapparat användare hade kunnat intervjuas.

6.2 Resultatdiskussion

I denna litteraturstudies resultat framkom det att stigmatisering av hörapparat användare generellt inte verkar ha förändrats under det 20-åriga intervall som granskades (1994-2014). Syftet med denna litteraturstudie var att kartlägga den forskning som finns kring tendenser till upplevt stigma och identifiera eventuella förändringar av stigmatisering relaterat till hörapparat användning. Frågeställningen till denna litteraturstudie besvarades genom att forskning inom området samlades in och granskades. Resultatet visade inte någon markant förändring, liknande beteenden och attityder återuppkom genomgående gentemot hörapparat användare hos de inkluderade artiklarna. Syftet som var att kartlägga den forskning som finns och identifiera eventuella förändringar bedöms ha uppfyllts i hög utsträckning, eftersom att det i så stor utsträckning som möjligt inkluderat både aktuell och äldre forskning inom området som granskades och analyserades.

Resultatet av studierna i den här litteraturstudien var spridda. Likheterna mellan resultaten var bland annat att en starkare tendens av stigma hos yngre deltagare gentemot hörapparat användare kunde ses. Ytterligare likheter mellan studierna i denna uppsats var att stigmatisering av hörapparat användare vara tydligt associerat med åldrande. Hindhede (2011) visade att de flesta deltagarna kopplade hörapparaten till åldrande. Liknande association gjordes i en av studierna utförd innan 2000-talet. Brooks (1994) resultat visade att deltagarna upplevde att omgivningen kopplade hörapparater till bland annat ålder och glömska. Andra likheter mellan studierna var omgivningens starka påverkan på hörapparat användare. Konsekvenserna av stigmatisering för hörapparat användare var även de av liknande slag bland studierna, där exempelvis självstigma, social isolering, genans och osäkerhet togs upp. Andra likheter sågs bland annat hos Wänström et al., (2014) studie och Héту et al., (1994). Dessa studiers liknande resultat speglar sig i att känslan av samhörighet reducerade uppfattningen av stigma. Wänström et al., (2014) studie innefattade en deltagare som fann stöd hos en kollega som talade gott om hörapparater och uppmuntrade deltagaren till acceptans.

Det fanns inte många olikheter bland de inkluderade studierna. Studien av Brooks et al., (1998) visade att hos vissa hörapparat användare som upplevde stigma av omgivningen så kunde det således leda till att de rapporterade mer bekymmer. Däremot visade denna studie inte konkret hur stigma påverkade hörapparat användarna eller hur de upplevde att omgivningen såg på dem som en stigmatiserad grupp. Inte heller visade det någon koppling att det skulle minska användandet av själva hörapparaten (Brooks et al., 1998) varav resultatet skiljde sig avsevärt från övriga studier.

I studien av Hindhede (2012) kan resultatet av att vissa deltagare avstår från att ställa krav på omgivningen sammankopplas till presenterad litteratur från bakgrunden. Denna studie presenterade att vissa deltagare föredrog att anses vara socialt inkompetenta av allmänheten över att ses som hörselskadade. Danemark (2013) presenterade att personer ibland tar beslutet att leva i isolering istället för att framstå som avvikande. Denna likhet är enligt författaren av denna uppsats mycket intressant eftersom att det beskriver den roll som omgivningen har på hörapparat användares liv och den inverkan det har på de beslut som dem tar. Personer som utsätts för stigmatisering kan ha goda anledningar till att dölja sin hörapparat och hörselnedsättning, speciellt i miljöer där deras sociala status är utsatt. Tidigare forskning inom området visar att strategier som förnekande, undvikande och social isolering framkommer bland stigmatiserade hörapparat användare (Gagné, Jennings & Southall, 2009) vilket speglas i Hindhedes (2011) resultat.

I studierna av Wänström et al., (2014) likt Southall et al., (2010) kan liknande kopplingar gällande självstigma anknytas till litteratur i bakgrunden. Héту (1996) beskriver hur personer döljer sin hörselnedsättning i sociala miljöer, och agerar med bristande självförtroende och underlägsenhet. I studien av Wänström et al., (2014) kan detta ses som ett resultat av att vissa deltagare ansåg att deras hörselproblem var typiskt för just deras ålder.

Deltagarna stigmatiserade sig själva och markerade sig själva som svagare genom att sätta sig i en underlägsen position gentemot den normalhörande världen.

Doggett et al., (1998) resultat visade att äldre kvinnor bedömde hörapparat användare som mindre pålitliga, mindre intelligenta och mindre vänliga och de kvinnliga deltagarna såg på denna grupp signifikant mer negativt än gruppen utan hörapparat. Exempel på detta kan ses från en studie i bakgrunden av Blood (1997) resultat redogjorde också för stigma i anknytning med hörapparater då poängsumman vid fotografier med synliga och mindre synliga

hörapparater visade sig vara lägre för de fotografier där hörapparaterna var synliga. Dessutom var de lägre vid i stort sett alla kategorierna som bland annat var intelligens, kapacitet, attraktivitet och personlighet (Blood, 1997). Detta är liknande kategorier som för resultatet av Dogget et al., (1998) som dessutom stödjer resultatet teorier om *hearing aid effect* hos äldre kvinnor. Studien visade förvånansvärt att *hearing aid effect* även uppkom när bedömarna inte såg själva hörapparaten, vilket indikerar ett överraskande fynd gällande den bild och utstrålning som demonstratören sände ut som framkallade motsvarande attribut och gav samma resultat trots att de äldre kvinnorna inte såg hörapparaterna visuellt (Doggett et al., 1998). Även detta kan kopplas till bakgrunden då termen *hearing aid effect* beskrevs som omgivningens negativa reaktioner på hörapparat användare (Clark & English, 2013).

De inkluderade studierna till den här litteraturstudien bedöms ha god kvalitet och likvärdighet till områdets syfte och frågeställning. En svaghet med fem av studiernas metod var att de (som tidigare nämnt) inte inkluderade etiska aspekter i deras metodavsnitt. I övrigt bedöms alla studierna ha tillfört likvärdigt övertygande bidrag av den forskning som krävdes för att besvara syfte och frågeställning.

Resultatet av denna litteraturstudie visar att stigmatisering fortsatt förekommer hos allmänheten gentemot hörapparat användare och ingen förändring kan ses. Negativa attityder och beteenden gentemot hörapparat användare förekommer genomgående under de granskade originalartiklarnas tidsintervall på 20 år. Ålder, glömska och diverse andra diskriminerande beteenden från allmänheten är centralt hos de flesta studierna för vad som utgör stigma. Skam, osäkerhet, rädsla, obegåvning, inkompetens och genans visade sig vara karakteristiska drag för hörapparat användare vilket belyser stora delar av resultatet.

Denna oförändrade utveckling av stigmatisering gentemot hörapparat användare är bekymrande enligt författaren av denna uppsatsen. Detta eftersom att hörapparat tekniken samt utseendet av hörapparaterna gått framåt och gjort en signifikant skillnad när det kommer till form, storlek och utseende i jämförelse med för 20 år sedan. Varav förhoppningen fanns att stigma gentemot hörapparat användare eventuellt skulle ha minskat med anledning av detta.

6.3 Betydelse för audionomer

Resultatet av denna litteraturstudie visar att stigma gentemot hörapparat användare verkar vara ett oförändrat fenomen och ett beteende hos allmänheten som verkar vara svårt att bryta.

Denna litteraturstudie kan förhoppningsvis bidra med ny kunskap inom forskningsområdet.

Ämnet är värdefullt för audionomer eftersom att området berör många personer som dagligen möts inom audionomyrket. Audionomutbildningen kan ta del av detta resultat som en glimt av hur det ligger till idag forskningsmässigt för att med hjälp av denna litteraturstudies kunskap eventuellt lägga mer fokus på detta ämne under utbildningen. Detta för att bättre kunna utbilda audionomer om de verktyg som kan användas och läras ut till berörda patienter i yrkesverksamheten. I förhoppning om att motarbeta ingrodda stereotyper och fördomar genom att öka medvetenheten hos audionomer i det dagliga arbetet. Risken finns annars att audionomer är omedvetna om dessa attityder och beteenden som genererar stigma.

Vilket i värsta fall kan leda till en sämre rehabilitering för de hörapparat användare som utsätts för stigmatisering. Eventuellt på grund av att rehabiliteringsinsatser ej tillämpas eller så kan stigma bland audionomer också vara en orsak. Vi audionomer kan bidra till stigmatisering av hörapparat användning genom att vi ofta marknadsför hörapparater till patienter som ‘jättesmå, nästan osynliga’ eller använder diverse sälj-knep som exempelvis ‘denna svarta hörapparaten är jättefin och kommer inte synas ihop med din hårfärg’ osv.

Vi borde sträva efter att hörapparater blir acceptabelt, likt glasögon genom att jobba mot allmänheten med kampanjer.

6.3.1 Framtida forskning

Förhoppningen är att denna studie ska väcka uppmärksamhet och tankar omkring stigmatisering av hörapparat användare. Det vore intressant om dagens rehabiliteringsplan som används i kliniskt arbete eventuellt i framtiden kunde inkludera mer konkreta förebyggande insatser för att motverka möjlig stigmatisering av hörapparat användare. Förslagsvis genom att använda rehabiliteringsplanen som ett medel för att sätta upp och definiera mål angående självkänsla, identitet och hörselnedsättning? Eventuellt genom att utarbeta ett adekvat underlag som bidrar till ett positivt medvetande för patienten att gå efter.

Detta hade kunnat bidra till att hörapparat användare som blir stigmatiserade lättare kunde kräva den hänsyn som de behöver. Dessutom hade de möjligtvis kunnat bli mer medvetna om sina begränsningar samt möjligheter i allt större utsträckning för att bättre kunna stå upp mot stigmatiserade attityder.

En annan tänkbar insats utefter denna litteraturstudies resultat är att erbjuda gruppträffar. Ett flertal studiers resultat visade att känslan av samhörighet reducerade upplevelsen av stigmatisering. Eventuellt kunde det forskas vidare inom detta för att i framtiden kunna erbjuda bättre rehabilitering för denna grupp av patienter.

7. Konklusion

Stigmatisering av hörapparat användare kan vara ett allvarligt hinder i rehabiliteringsprocessen och i det vardagliga livet för hörapparat användare. Resultatet av denna litteraturstudie visar att stigmatiserade attityder och beteenden fortsatt är desamma med viss variation av utfall hos hörapparat användarna. Resultatet visar en oförändrad progress inom ämnet stigmatisering gentemot hörapparat användare.

Referenslista

Andersson, G., Arlinger, S. (red.) (2007). *Nordisk lärobok i audiologi*. (1. uppl.)

Bromma: CA Tegnér.

Blood, I. M. (1997). The hearing aid effect: Challenges for counseling. *Journal of Rehabilitation*, 63(4), 59.

Brooks, D. N. (1994). Some factors influencing choice of type of hearing aid in the UK: Behind-the-ear or in-the-ear. *British journal of audiology*, 28(2), 91-98.

Brooks, D. N., & Hallam, R. S. (1998). Attitude to Hearing Difficulty and Hearing Aids and the Outcome of Audiological Rehabilitation. *British journal of audiology*, 32(4), 217-226.

Cienkowski, K. M., & Pimentel, V. (2001). The hearing aid 'effect' revisited in young adults. *British journal of audiology*, 35(5), 289-295.

Clark, J. R., & English, K. M. (2013) *Counseling-Infused Audiologic Care*. (1:a uppl.) Boston: Pearson Education inc.

Corrigan, P. W., & Watson, A. C. (2002). Understanding the impact of stigma on people with mental illness. *World psychiatry*, 1(1), 16-20.

Dahlborg Lyckhage, E., Lyckhage, G., & Tengelin, E. (2015). *Jämlik vård: Normmedvetna perspektiv* (1. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Danermark, B. (2005). *Att (åter)erövra samtalet: En bok om hörselskada och kommunikation*. Örebro: Läromedia.

Dawes, P., Maslin, M., & Munro, K. J. (2014). 'Getting used to' hearing aids from the perspective of adult hearing-aid users. *International journal of audiology*, 53(12), 861-870.

Doggett, S., Stein, R. L., & Gans, D. (1998). Hearing aid effect in older females. *JOURNAL-AMERICAN ACADEMY OF AUDIOLOGY*, 9, 361-366.

Einarsson, J. (2009). *språksociologi* (2., [rev.] uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Erler, S. F., & Garstecki, D. C. (2002). Hearing Loss-and Hearing Aid-Related Stigma Perceptions of Women with Age-Normal Hearing. *American Journal of Audiology*, 11(2), 83-91.

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2008). *Att göra systematiska litteraturstudier: Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Andra utgåvan. Stockholm: Natur och Kultur.

Gagné, J. P., Jennings, M. B., & Southall, K. (2009). Understanding the stigma associated with hearing loss in older adults. *Hearing care for adults*, 203-12.

Göteborgs Universitetsbibliotek. (2013). *Scopus*. Hämtad 2017-02-15, från <http://www.ub.gu.se/sok/db/show.xml?id=12296561>

Hétu, R. (1996). The stigma attached to hearing impairment. *Scandinavian Audiology Supplement*.

Hétu, R., Getty, L., & Waridel, S. (1994). Attitudes towards co-workers affected by occupational hearing loss II: Focus groups interviews. *British journal of audiology*, 28(6), 313-325.

Hindhede, A. L. (2012). Negotiating hearing disability and hearing disabled identities. *Health*., 16(2), 169-185.

Hinton, P.R. (2003). *Stereotyper, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur.

Hörselskadades riksförbund. [HRF]. (2011). *Dags för ett hörseltest?*. Stockholm: Hörselskadades riksförbund.

- Johnson, C. E., Danhauer, J. L., Gavin, R. B., Karns, S. R., Reith, A. C., & Lopez, I. P. (2005). The Hearing Aid Effect 2005: A Rigorous Test of the Visibility of New Hearing Aid Styles. *American journal of audiology*, *14*(2), 169-175.
- Jönsson, L. (2003). *Hörselskadad! Kunskap – Identitet!* Örebro: Tryckverkstan.
- Karlsson Espmark, A. K., & Hansson Scherman, M. (2003). Hearing confirms existence and identity-experiences from persons with presbycusis. *Int J Audiol*, *42*(2), 106-115.
- Kelly, T. B., Tolson, D., Day, T., McColgan, G., Kroll, T., & Maclaren, W. (2013). Older people's views on what they need to successfully adjust to life with a hearing aid. *Health & social care in the community*, *21*(3), 293-302.
- Major, B., & O'Brien, L. T. (2005). The social psychology of stigma. *Annu. Rev. Psychol.*, *56*, 393-421.
- Roeser, R. J., & Valente, M. (2007). *Audiology-diagnosis*. New York: Thieme, 2007.
- Rosenhall, U. (2001). Presbycusis--hearing loss in old age. *Lakartidningen*, *98*(23), 2802-2806.
- Runa, P. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- SBU. Utvärdering av metoder i hälso- och sjukvården: En handbok. 2 uppl. Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU); 2014.
- Southall, K., Gagné, J. P., & Jennings, M. B. (2009). The application of stigma-induced identity threat to persons with acquired hearing loss. *Journal of the Academy of Rehabilitative Audiology*, *40*(11-17).
- Southall, K., Gagné, J. P., & Jennings, M. B. (2010). Stigma: A negative and a positive influence on help-seeking for adults with acquired hearing loss. *International*

- journal of audiology*, 49(11), 804-814.
- Southall, K., Jennings, M. B., & Gagné, J. P. (2011). Factors that influence disclosure of hearing loss in the workplace. *International journal of audiology*, 50(10), 699-707.
- Tye-Murray, N. (2009). *Foundations of Aural Rehabilitation: Children, Adults and Their Family Members*. (3:e uppl.) Delmar Cengage Learning.
- Wallhagen, M. I. (2010). The stigma of hearing loss. *The Gerontologist*, 50(1), 66-75.
- Willman, A., Stoltz P., & Bahtsevani, C. (2006). Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning och klinisk verksamhet. Lund: Studentlitteratur.
- World Health Organization [WHO]. (2017). *Deafness and hearing loss*. Hämtad 2017-02-12, från <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs300/en/>
- Wänström, G., Öberg, M., Rydberg, E., Lunner, T., Laplante-Lévesque, A., & Andersson, G. (2014). The psychological process from avoidance to acceptance in adults with acquired hearing impairment. *Hearing, Balance and Communication*, 12(1), 27-35.

BILAGA 1

Granskningsmall för kvalitetsbedömning av kvantitativa studier

Forskningsmetod

Randomisering/Antal center/Kontrollgrupp/er/Intervention:

Patientkaraktäristiska

Antal/Ålder/Kön:

Studiens syfte:

Är urvalsförfarandet beskrivet? Ja Nej

Är urvalet representativt? Ja Nej

Är randomiseringsförfarandet beskrivet? Ja Nej

Är bortfallsanalysen/bortfallsstorleken beskriven? Ja Nej

Finns etiskt resonemang? Ja Nej

Är instrumenten valida/reliabla? Ja Nej

Är resultatet generaliserbart? Ja Nej

Huvudfynd/Kommentarer:

Sammanfattande bedömning av kvalitet

Hög

Medel

Låg

BILAGA 2

Granskningsmall för kvalitetsbedömning av kvalitativa studier

Patientkaraktäristiska

Antal/Ålder/Kön:

Finns en tydlig avgränsning/problemformulering? Ja Nej

Är kontexten presenterad? Ja Nej

Finns etiskt resonemang? Ja Nej

Är urvalet relevant? Ja Nej

Är metod för urvalsförfarande tydligt beskrivet? Ja Nej

Är metod för datainsamling tydligt beskriven? Ja Nej

Är metod för dataanalys tydligt beskriven? Ja Nej

Är resultatet logiskt och begripligt? Ja Nej

Redovisas resultatet klart och tydligt? Ja Nej

Huvudfynd/Kommentarer:

Sammanfattande bedömning av kvalitet

Hög

Medel

Låg